

Република Србија

МИНИСТАРСТВО ЕНЕРГЕТИКЕ,
РАЗВОЈА И ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

немачка
сарадња
DEUTSCHE ZUSAMMENARBEIT

Implemented by:

giz Deutsche Gesellschaft
für internationale
Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

ИМПАСТ

Управљање отпадом и отпадним водама у општинама у Србији, Свилајнац 17.06.2013.

Uvod

- GIZ IMPACT je bilateralni projekat saradnje između Savezne Republike Nemačke i Republike Srbije u oblasti upravljanja otpadom i otpadnim vodama
- Glavni partner projekta je Ministarstvo energetike, razvoja i zaštite životne sredine Republike Srbije
- GIZ IMPACT projekat sprovodi Nemačka organizacija za međunarodnu saradnju (GIZ) po nalogu Nemačkog ministarstva za ekonomsku saradnju i razvoj (BMZ)
- Prva faza GIZ IMPACT projekta traje od 2012. - 2014. godine
- Budžet za prvu fazu iznosi do 2,4 miliona EUR
- Druga faza GIZ IMPACT projekta planirana je za period od 2015. - 2017. godine

Polazna osnova

- Sporazum o saradnji na realizaciji projekta podrške opštinama između Ministarstva i GIZ-a
- Napori Vlade Republike Srbije da uskladi nacionalno zakonodavstvo u oblasti zaštite životne sredine sa pravnim tekovinama EU
- Zakonske obaveze lokalnih samouprava u Republici Srbiji u oblasti zaštite životne sredine, a posebno u sektorima upravljanja otpadom i otpadnim vodama
- Ograničeni administrativni kapaciteti opština u oblasti upravljanja životnom sredinom i potreba da se unapredi pružanje usluga u skladu sa zakonodavstvom u oblasti zaštite životne sredine
- Potreba da se pojača saradnja između ministarstava i lokalnih vlasti u Republici Srbiji

Ostali partneri IMPACT projekta:

- Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srbije – Direkcija za vode
- Agencija za zaštitu životne sredine Republike Srbije (SEPA)
- Pokrajinski sekretarijat za urbanizam, graditeljstvo i zaštitu životne sredine
- Stalna konferencija gradova i opština (SKGO)
- Fakultet tehničkih nauka Univerziteta u Novom Sadu, Departman za inženjerstvo zaštite životne sredine i zaštite na radu

Ostali partneri IMPACT projekta:

- MSP consulting, Kraljevo
- Tehnički fakultet Hamburg – Harburg, Institut za tehnologiju životne sredine i energetske ekonomiju
- Institut za sanitarno inženjerstvo, kvalitet vode i upravljanje čvrstim otpadom, Štuttgart
- Agencija za upravljanje resursima, Beč

Cilj i svrha projekta

Cilj: podrška odabranim opštinama u unapređenju pružanja usluga u oblasti upravljanja otpadom i otpadnim vodama.

Svrha saradnje je podrška opštinama u uspostavljanju funkcionalnog i isplativog sistema za upravljanje životnom sredinom putem ojačavanja kapaciteta lokalne samouprave za planiranje i upravljanje u oba sektora.

Očekivani rezultati:

- povećanje procenta priključaka na kanalizacioni sistem i na postrojenja za tretman otpadnih voda u pilot opštinama;
- povećanje stepena sakupljanja i reciklaže otpada;
- odobravanje zahteva pilot opština za finansiranje sistema za upravljanje otpadom i otpadnim vodama iz domaćih i/ili stranih izvora;
- integracija rodne ravnopravnosti i učešća građana u kriterijume Ministarstva za prioritizaciju projekata.

Tokovi materijala i energije

Izgubljena kupovna moć

Linearna ekonomija

Potencijali

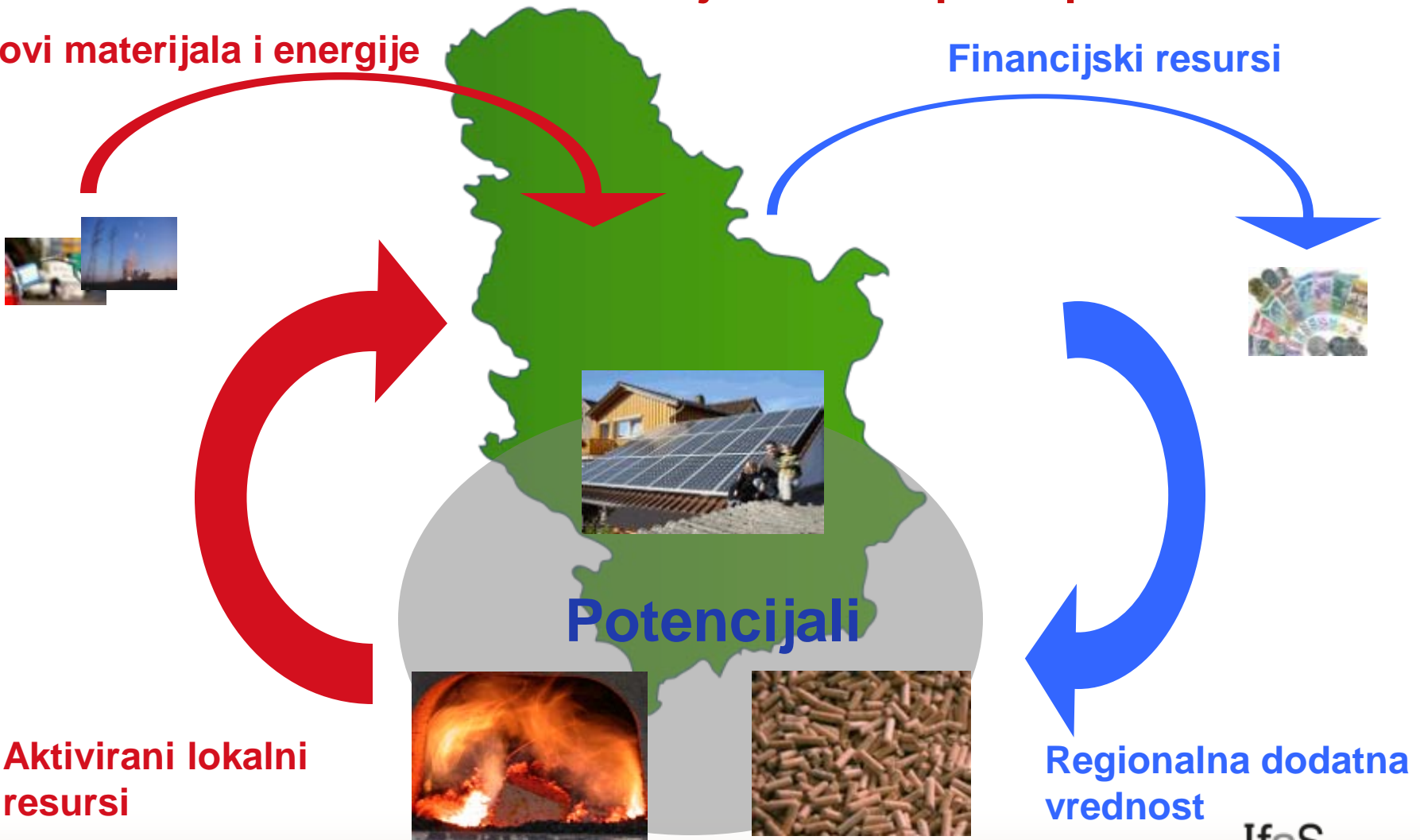

Cirkularna ekonomija sa MFM pristupom

Tokovi materijala i energije

Financijski resursi

Rodno osetljiva politika upravljanja otpadom i otpadnim vodama

- Učešće žena u odlučivanju, u formalnim i neformalnim procesima
- Participacija različitih grupa
- Zapošljavanje i samozapošljavanje
  - Pristup novim znanjima i tehnologijama
  - Podsticanje ženskog preduzetništva
  - Unapređenje položaja marginalizovanih grupa i žena iz ranjivih grupa
- Uvažavanje različitih uloga u domaćinstvu i privatnoj sferi

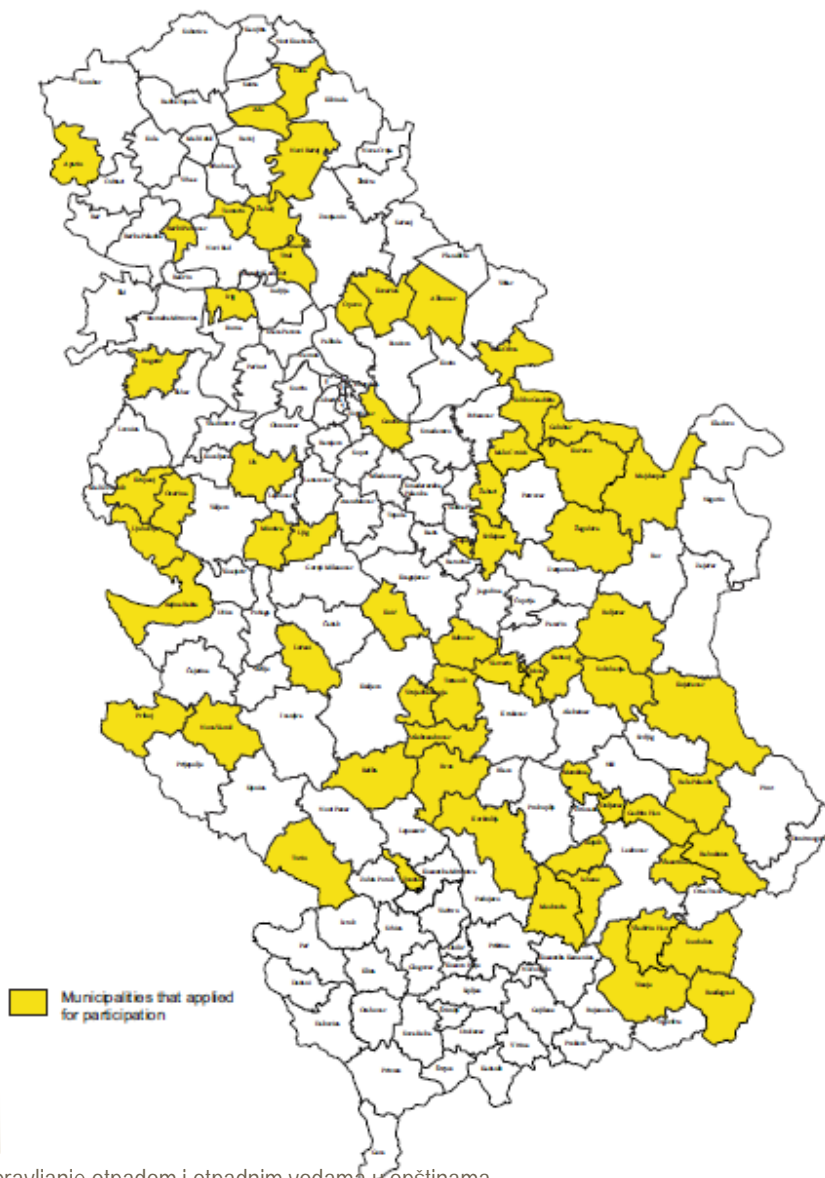
Република Србија

МИНИСТАРСТВО ЕНЕРГЕТИКЕ,
РАЗВОЈА И ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

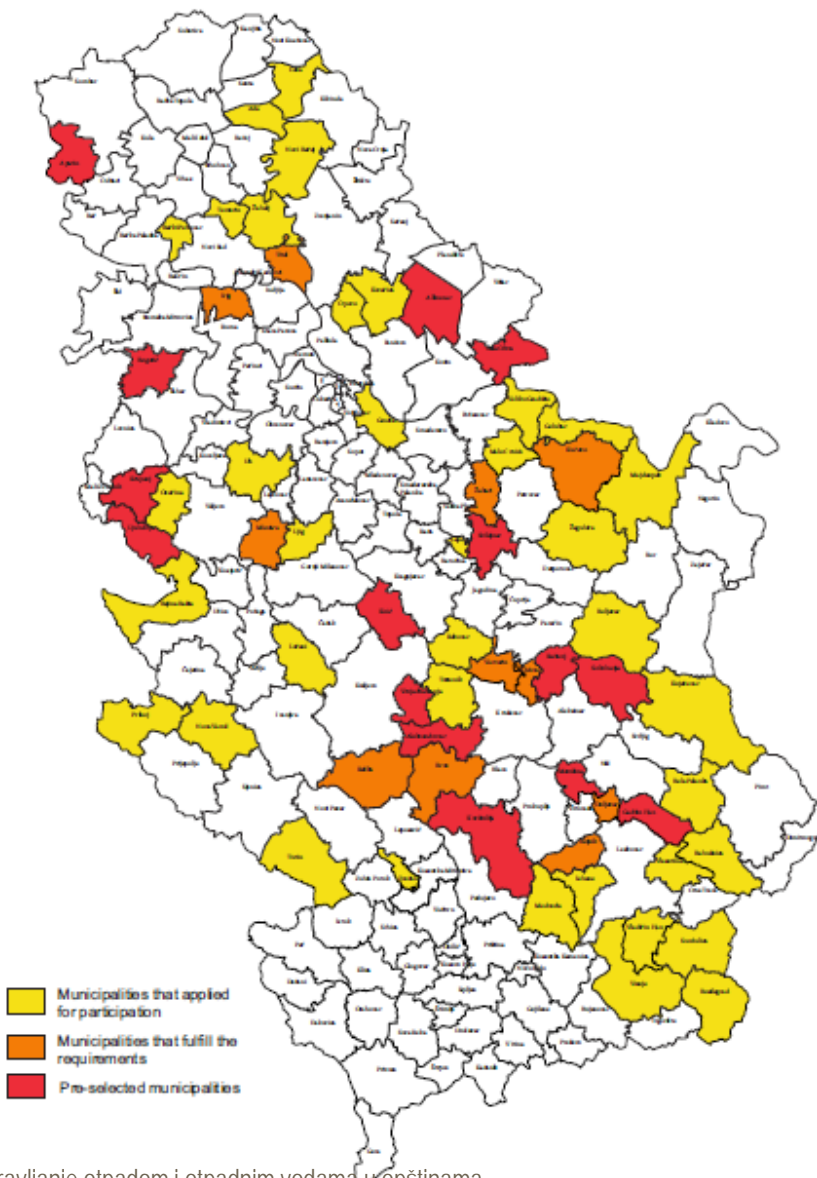
giz Deutsche Gesellschaft
für Internationale
Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

65
opštinskih
prijava

15
preliminarno
izabраних
opština

- 1 Aleksandrovac
- 2 Alibunar
- 3 Apatin
- 4 Bela Crkva
- 5 Bogatić
- 6 Gadžin Han
- 7 Knić
- 8 Krupanj
- 9 Kuršumlija
- 10 Ljubovija
- 11 Merošina
- 12 Razanj
- 13 Sokobanja
- 14 Svilajnac
- 15 Vrnjačka Banja

Kriterijumi za izbor opština

- Opštine do 30.000 stanovnika
- Pripadnost drugoj, trećoj i četvrtoj grupi (uključujući i devastirana područja) prema stepenu razvijenosti*
- Nepostojanje privatnog operatera za pružanje usluga u oblasti komunalnih delatnosti

Dodatni kriterijumi

- Pripadnost regionu za upravljanje otpadom
- (Ne)postojanje postrojenja za tretman otpadnih voda
- Postojeći programi podrške drugih donatora

*Uredba o utvrđivanju jedinstvene liste razvijenosti regiona i jedinica lokalne samouprave za 2011. godinu, "Službeni glasnik RS", br. 69/2011

Proces izbora pilot opština

- Radionice u Beogradu
- Obilasci opština i razgovor sa predstavnicima opštinskih administracija i komunalnih preduzeća
- Izrada izveštaja o analizi organizaciono-upravljačkih, administrativnih, tehničkih i finansijskih kapaciteta izabranih JLS
- Učestvovanje u “Benchmarking”-u
- Donošenje finalne odluke

Kriterijumi za izbor pilot opština

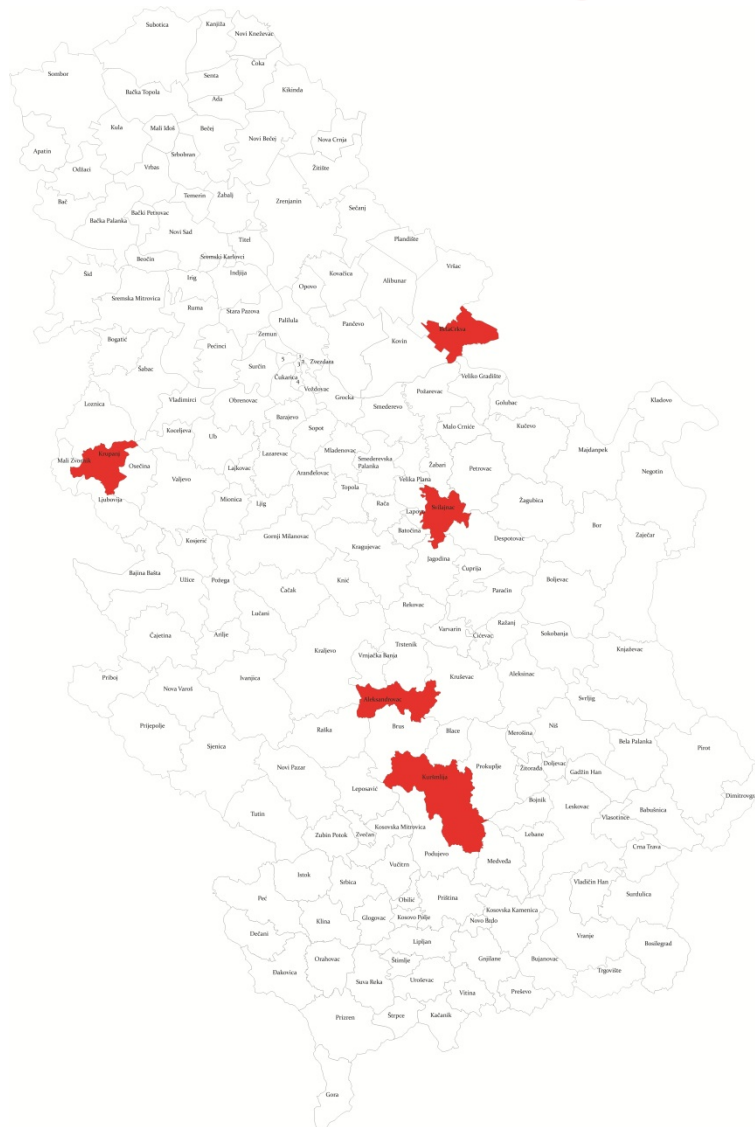
- Stepen razvijenosti jedinice lokalne samouprave prema odgovarajućoj zakonskoj regulativi (da budu zastupljene opštine iz druge, treće i četvrte grupe);
- Da se jedna opština nalazi na teritoriji opštine Vojvodina;
- Nacionalni prioriteti;
- Zastupljenost više regiona za upravljanje otpadom;
- Mogućnost razvoja banjskog turizma;
- Pristup fondovima prekogranične saradnje;
- Tehnički, finansijski i administrativni kapaciteti opštine.
- Preduzetnički duh opštine

5

izabranih pilot opština

- 1 Aleksandrovac
- 2 Bela Crkva
- 3 Krupanj
- 4 Kuršumlija
- 5 Svilajnac

Trojni sporazumi o sprovođenju projekta između:

- Ministarstva energetike, razvoja i zaštite životne sredine
- GIZ IMPACT projekta
- 5 pilot opština – Aleksandrovac, Bela Crkva, Krupanj, Kuršumlija i Svilajnac

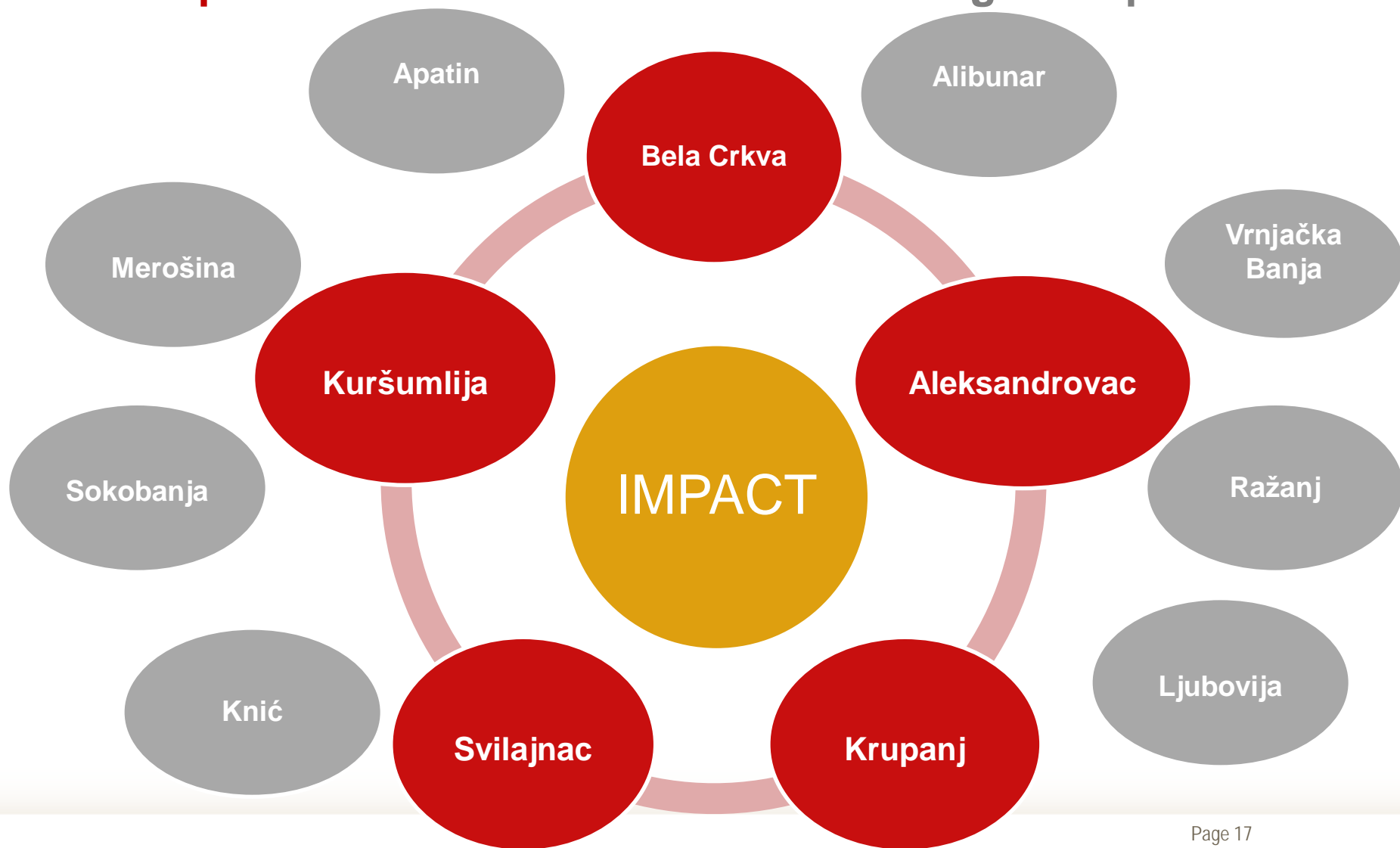

Pilot opštine

Privilegovani partneri

Република Србија

МИНИСТАРСТВО ЕНЕРГЕТИКЕ,
РАЗВОЈА И ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

giz Deutsche Gesellschaft
für Internationale
Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

Opštinski IMPACT tim Svilajnac

Saša Stojanović	Zlatana Filipović	Zlatko Kutić	Ivana Todorov	Elizabeta Filipović
Vođa tima, razvoj projekata	Upravljanje otpadom	Upravljanje otpadnim vodama	Komunikacija sa građanima	Rodna ravnopravnost
Opštinska uprava	KJP „Morava“	KJP „Morava“	STC Prirodnjački centar	Opštinska uprava

Pregled realizovanih aktivnosti

- Obuke (radionice) iz oblasti upravljanja otpadom i otpadnim vodama
- Prikupljanje podataka za MFA na terenu (uz pomoć FTN)
  - Određivanje količina i morfološkog sastava komunalnog otpada
  - Određivanje količina i kvaliteta otpadnih voda
- Kick off sastanak – komunikacija i uključivanje javnosti (uz pomoć MSP konsultanata)
- Učešće na stručnim konferencijama:
  - Otpadne vode, komunalni čvrsti otpad i opasan otpad, Subotica
  - Životna sredina na lokalnu, Beograd
- Studijska putovanja:
  - u pokrajini Rajnland Pfalz, SR Nemačka
  - u grad/pokrajini Hamburg, SR Nemačka

Realizovane obuke u Beogradu

- Rodna ravnopravnost, ljudska prava i rodna analiza,
- Integrisano upravljanje otpadom i otpadnim vodama;
- MFA & STAN; baze podataka
- Upravljanje projektima; Cost-Benefit analiza;
- Studije izvodljivosti
- Izveštavanje; merenje/analiza otpada i otpadnih voda
- Opcije tretmana otpada i otpadnih voda;
- Izrada plana/strategije učešća javnosti i komunikacije

Република Србија

МИНИСТАРСТВО ЕНЕРГЕТИКЕ,
РАЗВОЈА И ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

giz Deutsche Gesellschaft
für Internationale
Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

Одређивање укупне количине комуналног отпада у pilot општинама

merenjem količina sakupljenog otpada po
opštinama u periodu od 7 dana

Одређивање моролошког састава комуналног отпада

sortiranjem i merenjem 16 kategorija
otpada u uzorku od 300-500 kg

Rezultati KOLIČINE - Opština Svilajnac

Izmerene količine na kolskim vagama

Opština: Svilajnac	Ponedeljak	Utorak	Sreda	Četvrtak	Petak	Subota	Nedelja	UKUPNO
Sakupljena količina (tona)	32,24	34,05	23,89	25,79	15,25	/	0,3	131,5

Izdvojena količina: PET = 405 tona/godišnje
Papir = 1350 t/god
Karton = 675 t/god
Staklo = 675 t/god

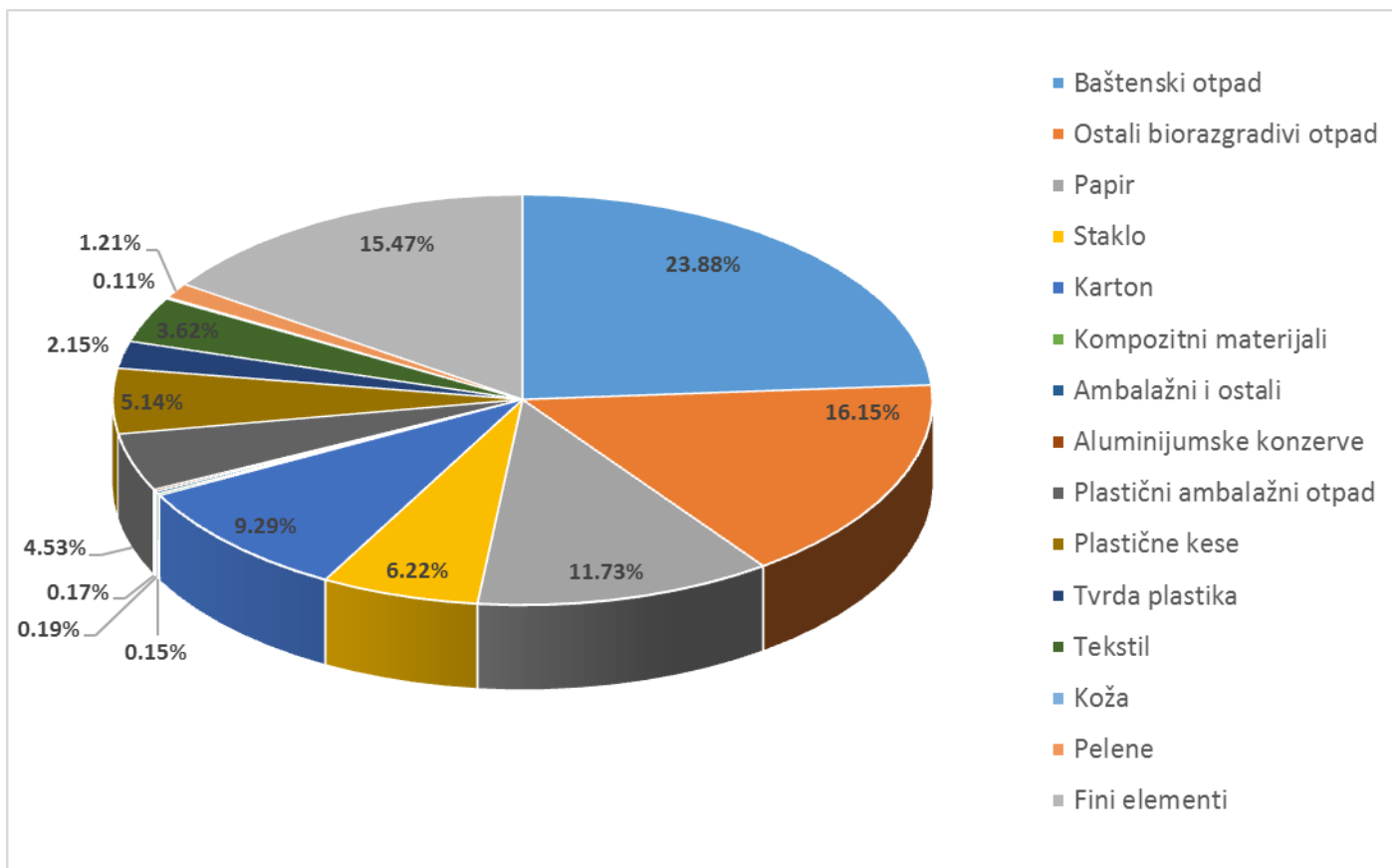
Ukupna količina SAKUPLJENOG otpada (t/god)	9.989	100%
Ukupan broj stanovnika u opštini	23.551	
Broj stanovnika obuhvaćen uslugom sakupljanja	23.551	

Generisana količina kg/stanovniku/godišnje	424
Generisana količina kg/stanovniku/dnevno	1,16

Ukupno za celu opštinu (t/god) **9.989**

Morfološki sastav komunalnog otpada – Svilajnac

Rezultati zimske analize; izvor: FTN, 2013

Република Србија

МИНИСТАРСТВО ЕНЕРГЕТИКЕ,
РАЗВОЈА И ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

giz Deutsche Gesellschaft
für Internationale
Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

Određivanje kvaliteta otpadnih voda

Uzimanje uzoraka efluenta i
recipijenta otpadnih voda za
laboratorijsku analizu

On-line merenja
pomoću sonde

Očitavanje
vrednosti protoka

Мерење протока отпадних вода

- Уређај „*Mainstream F 4025*” - мерење протока fluida u otvorenim kanalima i delimično popunjenim cevovodima.
- Уређај се састоји из једне ултразвучне сонде за мерење брзине течења u tokovima sa slobodnom površinom, једне хидростатичке сонде за мерење нивоа воде и централне јединице за обраду и складиштење података.

Синхронизовано мерење протока и квалитета отпадне воде:

- август 2013.

Република Србија

МИНИСТАРСТВО ЕНЕРГЕТИКЕ,
РАЗВОЈА И ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

giz Deutsche Gesellschaft
für Internationale
Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

Комunikacija i učešće javnosti

Inicijalni sastanak na temu učešća
javnosti, komunikacije sa građanima i
izgradnje javne svesti

18.04.2013.

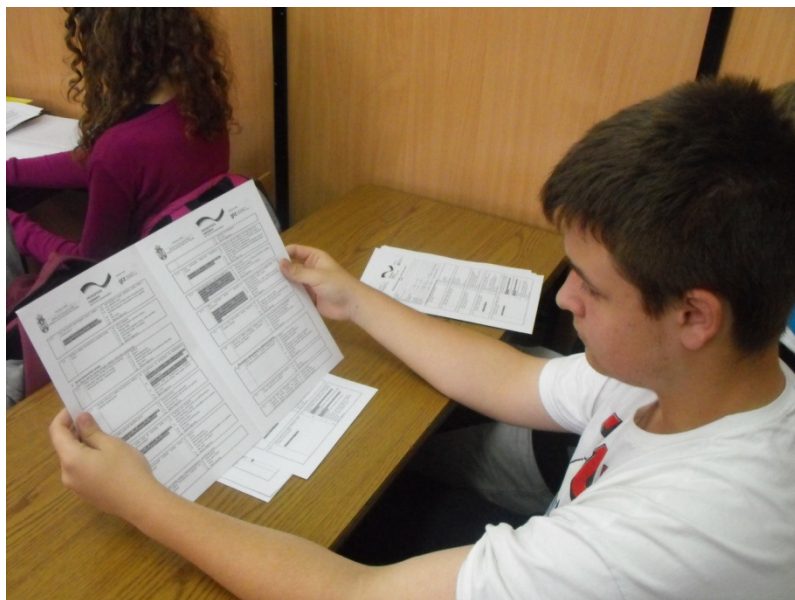
Република Србија

МИНИСТАРСТВО ЕНЕРГЕТИКЕ,
РАЗВОЈА И ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

giz Deutsche Gesellschaft
für Internationale
Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

Anketa o zaštiti životne sredine u Tehničkoj školi i Gimnaziji

Република Србија

МИНИСТАРСТВО ЕНЕРГЕТИКЕ,
РАЗВОЈА И ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

giz Deutsche Gesellschaft
für Internationale
Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

Stručne konferencije

Međunarodna konferencija:
Отпадне воде, komunalni čvrsti отпад i
отпадне воде, UTVSI 2013

Regionalna konferencija:
Životna sredina na lokalnu, EnE 13

Република Србија

МИНИСТАРСТВО ЕНЕРГЕТИКЕ,
РАЗВОЈА И ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

giz Deutsche Gesellschaft
für Internationale
Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

Studijska putovanja u SR Nemačku

Rajnland Pfalz, 2012.

Hamburg, 2013.

Naredni koraci u 2013.

- **Prikupljanje podataka**
  - Utvrđivanje sastava i određivanje količine otpada (avgust, oktobar)
  - Određivanje kvaliteta otpadne vode i protoka (avgust, oktobar)
  - Revizija dostavljenih Lokalnih registara zagađivača i dopuna ispitivanjem na terenu
- **MFA modelovanje**
  - Određivanje parametara za procenu scenarija (Radionica 20-21. juna 2013.)
- **Izrada prethodne studije opravdanosti/master plana**
  - Određivanje sadržaja master plana (Radionica 20-21. juna 2013.)
  - Izrada studije (jun – decembar 2013.)
- **Komunikacija i građenje javne svesti**
  - Ispitivanje javnog mnjenja, obuke i treninzi, kampanja, male aktivnosti...
  - Izrada plana komunikacije (Radionica 24.-25.06. 2013.)

Koje su koristi IMPACT projekta za opštinu Svilajnac?

Direktno (I faza):

- razvijeni kapaciteti i povećano znanje opštinske administracije i KJP „Morava“ za upravljanje otpadom i otpadnim vodama
- dobijeni pouzdani podaci o vrstama i količinama otpada koji se generiše, sakuplja, tretira i odlaže
- dobijeni pouzdani podaci o količinama i kvalitetu otpadnih voda koje se ispuštaju u reku, kao i stepen njenog zagađenja
- zajednički pronađeno rešenje - definisane opcije za održivo integralno upravljanje materijalnim resursima – reciklaža, kompostiranje, proizvodnja biogasa, iskorišćenje otpadnih voda i sl.
- ispunjene obaveze prema republičkim organima i
- izrađen predlog projekta spreman za finansiranje

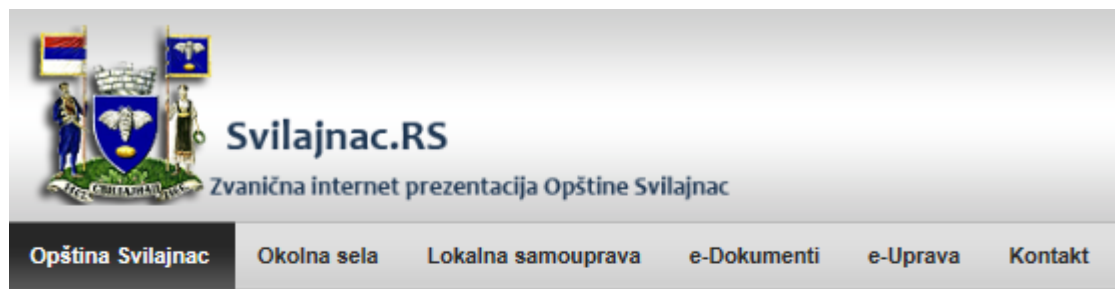
Koje su koristi IMPACT projekta za opštinu Svilajnac?

Indirektno - dugoročno:

- čistija voda i zemljište
- zdravija hrana
- poboljšano javno zdravlje
- ekonomsko osnaživanje opštine
- kreirana nova radna mesta
- ostvarene finansijske uštede
- ispunjavanje standarda EU

[Polazna](#) | [Opština Svilajnac](#) | [Medija centar](#) | [GIZ IMPACT projekat](#)

GIZ IMPACT projekat

Počelo anketiranje građana Svilajнца u okviru GIZ IMPACT projekta

U Srednjoj školi Svilajnac danas je zvanično počelo anketiranje građana opštine Svilajnac koje se sprovodi u okviru GIZ IMPACT projekta o upravljanju otpadom i otpadnim ... [dalje]

Pratite aktivnosti GIZ
IMPACT projekta na sajtu
Vaše opštine:
www.svilajnac.rs

Hvala Vam na pažnji!

Marija Tapušковиć
IMPACT – Upravljanje otpadom i otpadnim
vodama u opštinama
Menadžer projekta za učešće građana i PR

Deutsche Gesellschaft für
Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH
Project Office
Ilije Garašanina 4/10
11000 Belgrade/Serbia

T +381 11 33 44 342
+381 11 33 44 332
M +381 62 330 754
F +381 11 33 49 932
E marija.tapuskovic@giz.de
I www.giz.de